

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора, завідувача кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету

імені Івана Франка **Пантюк Тетяни Ігорівни**

на дисертаційне дослідження

Чепурки Олега Юрійовича «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Актуальність дослідження проблеми Чепурки О.Ю. детермінується тим, що освіта для сталого розвитку стає актуальною концепцією ХХІ століття, а формування культури здоров'я громадян – важливим завданням кожного. Якість освіти на різних її рівнях є ключовим інструментом суспільного розвитку, ґрунтується на дискурсі спільного майбутнього, важливим елементом якого є збереження здоров'я особистості. В умовах сьогодення гостро стоїть потреба у фахівцях, здатних до роботи з різними категоріями пацієнтів щодо профілактики, реабілітації, терапії фізичного, соціального, психологічного здоров'я населення. Зокрема, потребують особливої уваги процеси підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії – фахівців, компетентних у питаннях збереження здоров'я з урахуванням сучасних соціальних трансформацій.

Актуальність проблеми формування системи професійних компетентностей майбутніх фізіотерапевтів, з огляду на представлене дисертаційне дослідження Чепурки О.Ю., визначається й сучасними вимогами до професійної кваліфікації й професійної діяльності фізіотерапевта, що детермінуються трансформаційними процесами в змісті його професії, викликаними кількісними та якісними трансформаціями групи клієнтів/пацієнтів, з якими доводиться працювати фахівцям в галузі

фізіотерапії (передовсім, військовими, що зазнали поранень та ушкоджень внаслідок участі в бойових діях). Ці та інші суспільні обставини в умовах війни та кризи викликають необхідність виваженого підходу до змісту професійної компетентності, професійної кваліфікації та сукупності усіх компетентностей бакалавра фізіотерапії. Тому дисертаційне дослідження Чепурки О.Ю., що актуалізує означені вище проблеми, є своєчасним та актуальним.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації Чепурки О.Ю.

Дисертантом на основі цілісного ретроспективного аналізу уточнено базові поняття дослідження проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізіотерапії у процесі вивчення фахових дисциплін; обґрунтовано зміст та структуру здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізіотерапії у процесі вивчення фахових дисциплін; створено критеріально-показникову систему оцінювання рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін; спроектовано й експериментально перевірено модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін.

3. Нові факти, одержані здобувачем

Дисертаційна робота Чепурки О.Ю. є комплексним міждисциплінарним дослідженням, у якому на основі системного ретроспективного аналізу *уперше*: спроектовано критеріально-показникову систему оцінювання результативності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – аксіологічний (цінність здоров'я; умотивованість; усвідомленість; професійні інтереси), когнітивний (термінологічний; знаннєвий; діяльнісний; творчий), технологічний (діагностичний; клінічний; позаклінічний; комунікаційний) і особистісний

(емпатія; толерантність; рефлексія; стратегія) критерії і показники); представлено модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення; *уточнено*: сутність здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії (комплекс професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможливають ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію.) і її структуру (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-поведінковий компоненти); *подальшого розвитку* набули положення про особливості застосування інноваційних методів викладання фахових дисциплін у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації та публікацій Чепурки О.Ю. є підставою для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Вивчення доробку Чепурки О.Ю. свідчить про наявність авторського підходу до висвітлення обраної наукової проблеми. Доцільним і аргументованим є серйозний методологічний апарат, використаний здобувачем. Дисертаційне дослідження виконано на високому науковому рівні. Здобувач досконало володіє предметом дослідження. Зміст анотацій,

поданих українською та англійською мовами, відображає зміст дисертації та висвітлює істотні її аспекти та основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є теж доволі представницьким і підтверджується участю Чепурки О.Ю. в наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах різного рівня: *міжнародних* – «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (м. Рівне, 2021); «Physical activity and quality of a persons of life» (Lutsk-Svitiaz, 2021); «International days of physiotherapy, occupational therapy, physical culture and sports» (м. Рівне, 2021); «Турбота про розвиток і безпеку дитини – соціально-правові аспекти» (м. Рівне, 2021); *всеукраїнських* – «Профорієнтація серед учнівської молоді в умовах інклюзивної освіти» (м. Умань, 2021); «Наука. Студентство. Сучасність. Професійне становлення майбутнього фахівця в умовах викликів сьогодення: реалії, проблеми, перспективи вирішення» (м. Миколаїв, 2021); «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (у циклі Анохінських читань) (м. Київ, 2021); «Наука. Студентство. Сучасність. Практико-орієнтований підхід до розвитку педагогічної та соціальної освіти в міждисциплінарному дискурсі» (м. Миколаїв, 2022); «Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи» (м. Рівне, 2023); *регіональних* – «Сучасні тенденції підготовки фахівців фізичної терапії в реабілітації посттравматичних станів» (м. Рівне, 2022); звітних наукових конференціях викладачів, співробітників і здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне, 2021-2023).

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Наукові здобутки Чепурки О.Ю. становлять теоретичну і методичну базу для подальших досліджень проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності фахівця-фізіотерапевта у її широкому міждисциплінарному сенсі. Матеріали дисертації впроваджено в освітньо-виховний процес Рівненського державного гуманітарного університету

(м. Рівне) (довідка впровадження № 01-12/54 від 06.09.2023), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич) (довідка впровадження № 1583 від 30.08.2023), Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк) (довідка впровадження № 03-24/01/2600 від 12.10.2023), ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне) (довідка впровадження № 01/393 від 09.10.2023), Навчально-наукового інституту охорони здоров'я Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне) (довідка впровадження № 33 від 05.10.2023), КЗВО «Рівненська медична академія» (м. Рівне) (довідка впровадження № 609 від 11.10.2023).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Обґрунтовані у дослідженні Чепурки О.Ю. зміст та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів дають змогу забезпечити моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО.

Основні положення та висновки дослідження Чепурки О.Ю. доцільно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, при укладанні навчально-методичних видань, а також у процесі підвищення кваліфікації та організації освіти впродовж життя фахівців з фізичної терапії.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечуються логічною структурою роботи. Дисертація Чепурки О.Ю. є завершеним цілісним, самостійним дослідженням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, висновків до роботи, списку використаних

джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 281 сторінка, з них 192 сторінки основного тексту. У списку використаних джерел подано 245 найменувань (із них 13 іноземними мовами) на 28 сторінках. Робота містить 37 таблиць, 8 рисунків, та 8 додатків на 46 сторінках.

У роботі Чепурки О.Ю. глибоко і цілісно представлено результати категорійно-поняттєвого аналізу проблеми дослідження: аналіз базових понять дослідження («збереження здоров'я», «компетентність», «професійна компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність», «бакалаври фізіотерапії», «фахові дисципліни»); визначення професійної компетентності майбутнього фахівця-фізіотерапевта як комплексу професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможливають ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію.

На підставі аналізу змісту українських та міжнародних документів про підготовку фахівців-фізіотерапевтів Чепуркою О.Ю. з'ясовано зміст основних *дескрипторів*, що визначають належний рівень професійної компетентності фахівців-фізіотерапевтів на бакалаврському рівні підготовки.

У роботі Чепурки О.Ю. обґрунтовано чотири базові компоненти здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії: *ціннісно-мотиваційний*, який відображає внутрішні і зовнішні спонукальні мотиви стосовно формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін; *когнітивно-змістовий* компонент, який відображає особливості змістового наповнення фахових дисциплін в контексті формування системи знань бакалаврів фізичної терапії про здоров'я, його індивідуальні характеристики, попередження патологій, можливості відновлення і т. п.; *діяльнісно-процесуальний* компонент компетентності, в межах якого розглянуто практичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії, форми і методи діяльності закладу вищої освіти, який реалізує освітньо-професійну

програму «Фізична терапія»; *рефлексивно-поведінковий* компонент, де зосереджуються результати формування рефлексивних механізмів особистісного змісту, що сприяють самооцінним, самовдосконалювальним процесам в середовищі здобувачів, які вивчають фахові дисципліни з освітньо-професійної програми «Фізична терапія» з метою формування здоров'язберезувальної компетентності.

Чепуркою О.Ю. доведено, що оскільки майбутні бакалаври фізичної терапії є фахівцями сфери охорони здоров'я, то у контексті досліджуваної проблеми найбільш доцільною є змішана модель формування їхньої здоров'язберезувальної компетентності, коли до фахових дисциплін додається вплив освітнього середовища закладу вищої освіти, освіта впродовж життя, позааудиторна діяльність молоді тощо.

У дослідженні Чепурки О.Ю. проєктовано модель формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення. Стратегічний конструкт схарактеризовано через зовнішні, теоретичні умови та соціальні потреби введення у процес та результати професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії здоров'язберезувальної компетентності. Тактичний конструкт конкретизовано у організаційних засадах упровадження здоров'язберезувальної компетентності як очікуваного результату вивчення бакалаврами фахових дисциплін. Оперативний конструкт розкрито через опис інструментарію практичної і методичної діяльності викладачів фахових дисциплін щодо формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

Схарактеризовано основні напрями навчання і формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів: просвітницько-педагогічний, фізкультурно-спортивний, медико-гігієнічний, психолого-рекреаційний.

Чепуркою О.Ю. успішно реалізовано експериментальне дослідження моделі, форм і методів формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Діагностика стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін відбувалася за участі 287 майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – здобувачів I-IV курсів спеціальності 227 Терапія та реабілітація; 29 викладачів, які здійснюють викладання фахових дисциплін.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих Чепуркою О.Ю. результатів, вважаємо за доцільне вказати на певні дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. Виходячи з аналізу наукових джерел та концепції дослідження автор обрав дворівневу систему наукових підходів до його здійснення, а саме: на першому (загальнонауковому) рівні – холістичний і гуманістичний; на другому (конкретно-науковому) рівні – компетентнісний, аксіологічний і діяльнісний.

Було б доцільно, на нашу думку, обґрунтувати також суб'єкт-суб'єктний підхід та його місце у розв'язанні означеної у дисертації проблеми, оскільки тісна взаємодія фахівця фізичної терапії з пацієнтом завжди передбачає взаємодію з особистістю, проблеми якої є специфічні, нетипові, особливі, індивідуальні, унікальні.

2. Проблема, яку успішно розв'язав автор дослідження є інтердисциплінарною. Її вирішення потребує наукових досліджень не лише педагогіки, але й медицини, гігієни, психології, філософії тощо. Ця позиція

відображена у наукових позиціях Чепурки О.Ю., проте потребує рельєфнішого і детальнішого висвітлення у роботі.

3. Автор наголошує на необхідності пошуку й апробації інноваційних форм і методів професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії і на с. 166 яскраво їх презентує, зокрема: діалогічні методи навчання, рольові і ділові ігри, дискусії, дебати, диспути, розв'язання морально-етичних дилем, тренінги умінь спілкування, активного слухання, кейс-навчання, симуляції, імітації, презентації, практичні вправи тощо.

Палітра цих методів достатньо широка. Проте, з поля зору автора випали арт-терапевтичні технології та технології кінезіотерапії, які були б дієвим доповненням змісту і практичної реалізації процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

4. У дослідженні було б доцільно чіткіше вказати на особливості формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії на відміну від інших здобувачів вищої освіти із заувагою на глибше розуміння цими студентами комплексного підходу біологічних, клінічних, генетичних, екологічних й соціальних чинників щодо збереження здоров'я.

5. Особливої уваги потребує також порівняльний аспект роботи, оскільки інтеграція української освіти в європейське освітнє поле і досвід кращих зарубіжних практик формування здоров'язбережувальної компетентності фахівців із фізичної терапії було б корисним для української освіти.

Проте висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Результати, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено в 11 публікаціях (9 одноосібних), з яких 1 – розділ у

колективній монографії, 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових виданнях; 4 – апробаційного характеру.

10. Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Чепурки О.Ю. «**Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін**» є завершеним, самостійним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки й практики. Дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки № 40 від 12 січня 2017 року та вимогам затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Порядку присудження наукового ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор **Чепурка О. Ю.** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

 Т.І. Пантюк

